

Жоба

www.kmcpk.kz

Қазақ және орыс тілдерінде оқытылатын
мектепке дейінгі ұйымында педагогикалық жұмыскерлеріне арналған
«Мектепке дейінгі ұйымында инклюзивті білім беру ортасын құру»
біліктілікті арттыру курсының білім беру бағдарламасы

1. Жалпы ережелер

1. Оқыту қазақ және орыс тілдерінде жүргізілетін «Мектепке дейінгі білім беру ұйымында инклюзивті білім беру ортасын құру» тақырыбы бойынша біліктілікті арттыру курстарының білім беру бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) мектепке дейінгі білім беру ұйымдарының педагог кадрларын даярлауды реттейді.

2. Бағдарлама мектепке дейінгі білім беру ұйымдарының педагогтарын инклюзивті білім берудің ұйымдастырушылық-педагогикалық негіздеріне оқытуға, девиантты дамудың типологиясымен және жеке нұсқаларымен және осы санаттағы балаларды балаларды мектепке дейінгі білім беру жүйесіне қосу шарттарымен терең таныстыруға бағытталған. мектепке дейінгі білім беру ұйымының инклюзивті кеңістігі, сондай-ақ салааралық қызмет мамандарымен танысу.

2. Глоссарий

Инклюзивті білім беру – ерекше білім беру қажеттіліктері мен жеке мүмкіндіктерінің алуан түрлілігін ескере отырып, барлық студенттердің білім алуға тең қолжетімділігін қамтамасыз ету.

Ерекше білім беру қажеттіліктері бар тұлғалар (балалар) – келесі себептер бойынша тиісті деңгейдегі білім алуда тұрақты немесе уақытша қиындықтарды бастан кешіретін адамдар (балалар): дамуындағы ауытқулар; мінез-құлық және эмоционалдық проблемалар; қоршаған орта факторлары (әлеуметтік, психологиялық, экономикалық, лингвистикалық, мәдени).

Арнайы білім беру қажеттіліктері – білім беру және дамыту процесінде көмек пен қызмет көрсетуге деген қажеттіліктер, онсыз сапалы білім алу мүмкін емес. Білім алудың ерекше шарттары – арнайы оқу бағдарламалары мен оқыту әдістерін, техникалық және басқаларды қамтитын шарттар құралдары, кедергісіз орта, мамандардың көмегі және басқа да қызметтер, оларсыз ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдардың (балалардың) жалпы білім беретін оқу бағдарламаларын меңгеруі мүмкін емес.

Психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу – педагогтар мен мамандардың табысты оқу мен даму үшін жүйелі ұйымдастырылған іс-әрекеті баланың қабілеттері мен қажеттіліктеріне сәйкес.

Арнайы кабинет – жабдықталған бөлме (сынып бөлмесі).

ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалармен топтық және жеке сабақтарды психологиялық-педагогикалық қолдау мамандарының жүргізуі.

Абилитация (лат. *abilitatio*; от лат. *habilis* - удобный, приспособительный) -

Адаптация - (лат. *adapto* «приспосаблию») - мүгедектерге күнделікті өмірлік дағдыларды меңгеруде, сақтауда немесе жақсартуда қолдау көрсетуге арналған процесс.

Аномалия (греч. *ανωμαλία*) - тұтастай алғанда организмнің немесе оның бөліктерінің құрылымында және (немесе) қызметінде нормадан ауытқу.

Интеграция - адамды әлеуметтік топтың құрамына енгізу, оның осы әлеуметтік топпен тең дәрежеде өзара әрекеттесуін қамтамасыз ету деп түсініледі.

Интерграцияланған топтар - қатысушылардың өзара әрекеттесуі интеграция идеясына негізделген топтар, бұл есепте біз мүмкіндігі шектеулі қатысушыларды да, мұндай шектеулері жоқтарды да қамтитын топтар туралы айтып отырмыз және олардағы қатынастар паритет негізде өзара әрекеттесуді қамтамасыз етуге бағытталған.

Мамандардың пәнаралық командасы –ерте көмек көрсету қызметінде жұмыс істейтін және белгілі бір балаға және оның отбасына көмек көрсететін әртүрлі мамандықтағы мамандар тобы (дәрігерлер, физиотерапевтер, педагогтар, психологтар және т.б.).

Көмекші (ассистивті) құралдар, құрылғылар және/немесе технологиялар – әртүрлі мүгедектер үшін неғұрлым жайлы және тәуелсіз өмір сүруді қамтамасыз ететін құрылғылар, адамға белгілі бір тапсырманы орындауға көмектесу үшін әзірленген, дайындалған немесе бейімделген кез келген құрылғы.

Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (бұдан әрі – АКТ) – ақпаратты қабылдау, өңдеу және әртүрлі нысандарда ұсынылатын ассоциативті ақпарат идеясын одан әрі дамытуды жүзеге асыратын интеграцияланған мультимедиялық ортада жұмыс істеу технологиясын меңгеру тәсілдері. оқу-тәрбие процесінде құралдарды – АКТ қолданудың психологиялық-педагогикалық негіздері.

Сенсорно-интегративная терапия - Сенсорлық-интегративті терапия - қатаң дозаланған және анық ішінде бұзылған функцияларды арнайы оқыту

арнайы ұйымдастырылған емдік орта.

ПМПК - психологиялық-медико-педагогикалық кеңес.

ППТК - психологиялық-педагогикалық түзету кабинеті.

ППСҚ- психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу қызметі.

Білім беру – тұлғаның мүддесі үшін қоғамда қабылданған әлеуметтік-мәдени, рухани-адамгершілік құндылықтар мен мінез-құлық ережелері мен нормалары негізінде оқушының өзін-өзі анықтауы мен әлеуметтенуі үшін жағдай жасауға, тұлғаны дамытуға бағытталған қызмет. отбасы, қоғам және мемлекет.

Көмекші техникалық құралдар/құрылғылар – мүмкіндігі шектеулі адамның жұмыс істеу мүмкіндіктерін кеңейтетін құрылғылар.

3. Тематика Программы

Модуль 1. Нормативті- құқықтық модуль	1.1. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға арналған білім беру процесін ұйымдастырудың құқықтық негіздері жалпы білім берудің мектепке дейінгі деңгейінде
Модуль 2. Басқарушылық	2.1. Мектепке дейінгі білім беруде инклюзивті мәдениетті қалыптастыру.
	2.2. Инклюзивті білім беру ортасын құрудағы педагогтар ұжымының іс-әрекетінің мазмұны
Модуль 3. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылардың психологиялық-педагогикалық ерекшеліктері	3.1. Есту, көру, сөйлеу, аутизм спектрі бұзылған балалар үшін арнайы білім беру жағдайларын жасау және осы санаттағы мектеп жасына дейінгі балалармен педагогтың түзету-дамыту жұмысының технологиясы
	3.2. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар мектеп жасына дейінгі балалардың психологиялық-педагогикалық диагностикасы
	3.3. Мектепке дейінгі білім беру ұйымындағы психологиялық-педагогикалық қолдау: қолдау қызметінің принциптері, мақсаттары мен міндеттері
Модуль 4 Мазмұнды	4.1. Жалпы білім берудің мектепке дейінгі деңгейінде инклюзивті білім беру
	4.2. Жалпы білім берудің мектепке дейінгі деңгейіндегі инклюзивті білім беру негіздері
	4.3. Жалпы білім берудің мектепке дейінгі деңгейінде инклюзивті білім беру процесін ұйымдастырудың ерекшеліктері.
	4.4. Жан-жақты психологиялық-медициналық-педагогикалық көмектің негізі ретінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды ерте анықтау

	4.5. Инклюзивті тәжірибені жүзеге асыратын мектепке дейінгі білім беру ұйымындағы психологиялық-медициналық-педагогикалық кеңес қызметінің ерекшеліктері.
	4.6 Инклюзивті білім беру процесін бағдарламалық-әдістемелік қамтамасыз ету
	жалпы білім берудің мектепке дейінгі деңгейі. Даму
	ерте және мектеп жасына дейінгі балалардың диагностикалық топтарына арналған мектепке дейінгі тәрбиенің негізгі бейімделген білім беру бағдарламасы
	4.7. Арнайы білім беру қажеттіліктерін бағалау және оқушыны қолдау деңгейлері
	4.8. Инклюзивті ұйымдастыру технологиялары
	жалпы білім берудің мектепке дейінгі деңгейіндегі оқу-тәрбие процесі
	4.9. Мектепке дейінгі білім беру ұйымындағы инклюзивті тәжірибе жұмысының кезеңдері
Модуль 5. ЕБҚ бар балаларды және олардың ата-аналарын мектепке дейінгі білім берудің инклюзивті ортасына тиімді қосу технологиялары	4.10. Ерекше қажеттіліктері бар балаларды білім беру кеңістігіне қосудың шарты ретінде кедергісіз орта құру
	4.11. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылардың әлеуметтік бейімделу процесі
Модуль 6. Вариативті	6.1. Мамандардың қызметін ұйымдастырудағы экологиялық көзқарас
	6.2. Мектепке дейінгі білім беру ұйымындағы ойын терапиясы
	6.2 Тестілеуге дайындық және шағын сабақты көрсету (жоба қорғау).

4. Бағдарламаның мақсаты, міндеттері және күтілетін нәтижелері

Бағдарламаның мақсаты мектепке дейінгі білім беру ұйымында ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың дамуын психологиялық-педагогикалық қолдау, инклюзивті ортаны ұйымдастыратын педагогтардың ресми және нақты біліктілік деңгейін арттыру болып табылады.

Бағдарламаның мақсаттары:

- 1) білім беру ұйымы жағдайында инклюзивті білім берудің құқықтық және нормативтік базасы туралы білім жүйесін қалыптастыру;
- 2) мектепке дейінгі білім беру ұйымдарында ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды психологиялық-педагогикалық қолдаудың ұйымдық-әдістемелік негіздерін ашу;
- 3) ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушылардың ерекше білім беру қажеттіліктерін қанағаттандыруға дайындығын қалыптастыру бұзылыстың нозологиясын есепке алу;
- 4) инклюзивті салада білім алушылардың кәсіби құзыреттілігін арттыру:
 - ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушылардың жеке мүмкіндіктері мен денсаулық жағдайын ескере отырып, білім алу үшін арнайы жағдайлар жасау, білім беру бағдарламалары мен оқу үдерісін бейімдеу;
 - ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушылардың білім алуына және мектептен тыс жұмыстарына, олардың қоғамға және білім беру кеңістігіне кірігуіне ілесу және қолдау көрсету;

Курс сізге ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаға жеке білім беру бағытын әзірлеуді, түзету-дамытушы көп функциялы интерактивті білім беру ортасын ұйымдастыруды, дамуында әртүрлі ауытқулары бар балалар үшін арнайы білім беру жағдайларын жасауды, ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды сауаттылыққа оқытуға қалай дайындауды үйретеді. және санау, олардың математикалық бейнелерін қалыптастыру, қалаусыз мінез-құлықпен жұмыс істеу, ерекше білім беру қажеттілігі бар балалардың ата-аналарымен (заңды өкілдерімен) серіктестік қарым-қатынасты сауатты құру, ерекше білім беруді қажет ететін балаларды инклюзивті топқа қосу және оқу процесінде барлық мамандардың ұжымдық өзара әрекетін қамтамасыз ету. .

Курсты аяқтағаннан кейін білім алушылар:

Білу:

- инклюзивті білім беру саласындағы мемлекеттік саясаттың негізгі бағыттары, мектепке дейінгі білім беру ұйымдарындағы инклюзивті білім беруді реттейтін құқықтық құжаттар;
- инклюзивті білім берудің негізгі тұжырымдамалары мен принциптерін;
- мектепке дейінгі білім беру жүйесінде инклюзивті ортаны құру жағдайлары;
- ерекше білім беру қажеттіліктері мен жеке мүмкіндіктерді ескере отырып, барлық білім алушылардың білім алуға тең қолжетімділігін қамтамасыз ететін арнайы жағдайлар жасау бойынша түзету-педагогикалық жұмыстарды жоспарлау мен мазмұнының ерекшеліктері;
- инклюзивті топта оқытудың әдістері мен тәсілдері;
- ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқытуды ұйымдастыру технологиясы

Істей білу:

- инклюзивті топта оқыту әдістері мен тәсілдерін қолдану;
- психологиялық-педагогикалық іс-әрекетте белсенді әдістерді қолдану;

- мектепке дейінгі білім беру ұйымында жағымды тұлғааралық қарым-қатынастар жүйесін, психологиялық климатты және ұйымдастырушылық мәдениетті қалыптастыру мақсатында психологиялық-педагогикалық қызмет саласындағы мәселелерді шешу үшін мамандардың пәнаралық және ведомствоаралық өзара іс-қимылын ұйымдастыру;

- оқу-тәрбие процесіне қатысушыларды психологиялық-педагогикалық тәрбиелеу мәселелерін шешу процесінде психологиялық-педагогикалық және құқықтық білімді қолдану.

Меншік:

- ойлау мәдениеті, талдау, салыстыру және жалпылау қабілеті олардың қызметіндегі маңызды пәнаралық байланыстар мен қарым-қатынастарды көрсететін ақпарат.

Бағдарламаның мазмұны:

1-модуль: Жалпы білім берудің мектепке дейінгі деңгейінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға арналған білім беру процесін ұйымдастырудың нормативтік-құқықтық базасы.

сабақ ұзақтығы:

күндізгі жұмыс режимінде – 2 сағат;

онлайн: оқу – 3 сағат, өзіндік жұмыс – 2 сағат.

1) Модуль мақсаттары:

- инклюзивті білім беру саласындағы мемлекеттік саясаттың негізгі бағыттары, білім беру ұйымдарындағы инклюзивті білім беруді реттейтін құқықтық құжаттар бойынша педагогтардың кәсіби құзыреттілік деңгейін арттыру.

Модуль мұғалімдердің кәсіби қызметінде инклюзивті білім берудің нормативтік құжаттарын қолдануда құқықтық сауаттылығын қалыптастыруға бағытталған.

2) Модульдің қысқаша мазмұны.

- Қазақстанда инклюзивті және арнайы білім беруді енгізудің нормативтік-құқықтық базасы.

3) Күтілетін нәтижелер.

Модуль курсының соңында білім алушылар:

- Қазақстандағы инклюзивті және арнайы мектепке дейінгі білім берудің нормативтік-құқықтық негіздері туралы білімі болады.

Модуль 2: Басқару.

- мектепке дейінгі білім беруде инклюзивті мәдениетті қалыптастыру.

- инклюзивті білім беру ортасын құрудағы педагогтар ұжымының іс-әрекетінің мазмұны.

Модуль мектепке дейінгі білім беру ұйымдарында инклюзивті мәдениетті қалыптастыру мәселелерін, педагогикалық тактің, педагогикалық техника мен шеберліктің қалыптасу дәрежесін қарастырады. Педагогтардың кәсіби құзыреттілігін дамыту инклюзивті білім беру жағдайында білім беруді жаңғыртудың негізі ретінде. Мектепке дейінгі ұйымдарда инклюзивті және

арнайы білім беруді психологиялық-педагогикалық қамтамасыз ету процесі сипатталған. Педагогикалық кадрларды инклюзивті және арнайы инклюзивті білім беру ортасында жұмыс істеу ерекшеліктеріне дайындау және оқыту. «Ерекше» балалармен бір топта тәрбиеленетін статусы «норма» терминімен анықталған балалармен психологиялық-педагогикалық жұмыс. Білім беру мен тәрбиелеу процесін ұйымдастыруда инклюзивті білім беру тәжірибесін жүзеге асыратын білім беру ұйымдарында әртүрлі топтағы балалардың ерекше білім беру қажеттіліктері ескеріледі.

сабақ ұзақтығы:

күндізгі жұмыс режимінде – 4 сағат;

онлайн: оқыту – 3 сағат.

1) Модульдің мақсаттары мен міндеттері:

1. білім беру ұйымдарындағы инклюзивті мәдениетке тыңдаушылардың назарын аудару.

2) Модульдің қысқаша мазмұны

3) Күтілетін нәтижелер

Модуль курсының соңында білім алушылар:

-біліктілікті арттыру курстарынан өту кезінде бағдарламаның мазмұнын түсіну;

- өзінің кәсіби қызметінде кәсіби білім мен дағдыға ие болуы.

Модуль 3. Психологиялық-педагогикалық.

Бұл модуль инклюзивті білім беру үдерісінде мектеп жасына дейінгі ЕБҚ бар балаларға психологиялық-педагогикалық қолдау көрсетеді.

- есту, көру, сөйлеу, аутизм спектрі бұзылған балалар үшін арнайы білім беру жағдайларын жасау және осы санаттағы мектеп жасына дейінгі балалармен тәрбиешінің түзету-дамыту жұмысының технологиясын жасау.

- ерекше білім беру қажеттіліктері бар мектеп жасына дейінгі балалардың психологиялық-педагогикалық диагностикасы;

- мектепке дейінгі білім беру ұйымындағы психологиялық-педагогикалық қолдау: қолдау қызметінің принциптері, мақсаттары мен міндеттері.

сабақ ұзақтығы:

күндізгі жұмыс режимінде – 6 сағат;

онлайн режимінде: оқу – 7 сағат, өзіндік жұмыс – 6 сағат.

1) Модульдің мақсаттары мен міндеттері

1. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың дамуының негізгі психологиялық-педагогикалық ерекшеліктерін ашу.

2) Модульдің қысқаша мазмұны

3) Күтілетін нәтижелер

Модуль курсының соңында студенттер:

Олар ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың медициналық, психологиялық және педагогикалық ерекшеліктерін білетін болады; инклюзивті білім беретін мектепке дейінгі ұйымда ЕБҚ бар балаларды кешенді қолдау ерекшеліктері. Мектепке дейінгі ұйымда дамуында кемістігі бар балаларды алып

жүру процесінің құрылымы мен ұйымдастырылуы. ПМПК жұмысын ұйымдастыру, инклюзивті білім беретін мектепке дейінгі ұйымда психологиялық-педагогикалық қолдау көрсету. Инклюзивті білім беру жағдайындағы ПМПК, ҚППК мамандарының жұмысындағы сабақтастық. Инклюзивті білім беретін мектепке дейінгі ұйымдағы кедергісіз білім беру ортасы. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды тәрбиелеп отырған ата-аналарға психологиялық көмек. Оқушылардың әлеуметтенуін сүйемелдеу. Баланың жақын ортасымен жұмыс.

4-модуль: Инклюзивті білім беру мен тәрбиелеудің негізгі ұғымдары, принциптері, психологиялық-педагогикалық шарттарының мазмұны.

Олар мектепке дейінгі инклюзивті білім беру жағдайында ерекше білім беру қажеттіліктері бар мектеп жасына дейінгі балаларды қолдауды (қолдауды) ұйымдастыру мен мазмұнының мәселелерін ашады. Мектепке дейінгі жастағы ЕБҚ бар адамдардың (балалардың) әрбір тобына оқыту, тәрбиелеу, даму ауытқуларын түзету және балаларды әлеуметтік бейімдеу бойынша сабақтар кіреді. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды психологиялық-педагогикалық қолдаудың ұйымдастырушылық-педагогикалық негіздері. сабақ ұзақтығы:

толық жұмыс режимінде – 44 сағат;

онлайн: оқу – 20 сағат, өзіндік жұмыс – 23 сағат.

1) Модульдің мақсаттары мен міндеттері

1. Білім алушылардың контексте теориялық және әдістемелік негіздері саласындағы кәсіби құзыреттілігін арттыру, инклюзивті мектепке дейінгі білім берудің негізгі ұғымдары мен принциптері туралы жалпы түсінік қалыптастыру.

2) Модульдің қысқаша мазмұны

Модуль мазмұны мектепке дейінгі білім беру ұйымдарында инклюзивті мектепке дейінгі білім беру жағдайында ЕБҚ бар балаларды психологиялық-педагогикалық қолдау технологиялары туралы білім алушылардың түсініктерін кеңейтуге қатысты мәселелерді қамтиды; бойынша инклюзивті білім беру процесін бағдарламалық-әдістемелік қамтамасыз ету бойынша сұрақтар жалпы білім берудің мектепке дейінгі деңгейі, бейімделген білім беру бағдарламаларын әзірлеу.

3) Күтілетін нәтижелер

Модуль курсының соңында білім алушылар:

-біліктілікті арттыру курстарынан өту кезінде бағдарламаның мазмұнын түсіну;
- балалардың психикалық дамуының заңдылықтары мен ерекшеліктерін ескере отырып, мектепке дейінгі білім беруді ұйымдастыру жағдайында ЕБҚ ар балалармен түзету-дамыту жұмыстарын ұйымдастырудың шарттары мен мазмұнына назар аудару.

Модуль 5. Технологиялық «Білім беру ұйымдары педагогикалық қызметкерлерінің ІТ-құзыреттіліктерін дамыту».

Бұл модуль оқу-тәрбие процесіндегі техникалық, жеке құралдарды қарастырады.

сабақ ұзақтығы:

күндізгі жұмыс режимінде – 14 сағат;

онлайн режимінде: оқу – 2 сағат, өзіндік жұмыс – 6 сағат.

Модульдің мақсаты мен міндеттері:

- оқу-тәрбие процесінде техникалық және жеке құралдарды пайдалануды үйрету.

- ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға, оның ішінде есту қабілеті бұзылған балаларға кохлеарлық имплантация жасалған балаларға арналған көмекші технологияларды енгізу.

2) Модульдің қысқаша мазмұны.

Мектепке дейінгі мекеме мамандарының қызметін ұйымдастырудағы экологиялық көзқарас. Мектепке дейінгі ұйымда пәндік дамытушы ортаны ұйымдастыру. «Step by step» бағдарламаларының дамушы ортасын ұйымдастыру принциптері. Оқу-тәрбие процесінде көмекші техникалық құралдарды қолдану.

3) Күтілетін нәтижелер

Модуль соңында студенттер:

- мектепке дейінгі білім беру ұйымындағы оқу-тәрбие үдерісінің сапасын қамтамасыз ету үшін ақпараттық, ойын, көмекші және техникалық құралдарды қоса алғанда, заманауи әдістер мен технологияларды қолдануға дайын болуы.

Модуль 6: Айнымалы.

Бұл модульде мазмұндық тақырыптарды таңдау курсының студенті түзету сабақтарына қатысу кезінде ата-аналарға арналған қашықтықтан оқыту технологиясымен таныса алады.

Модуль мазмұны педагог қызметкерлердің кәсіби-мәнді құзыреттіліктерін кәсібиографиялық көзқарас негізінде қалыптастыру жолдары мен жолдарын анықтауға мүмкіндік береді.

сабақ ұзақтығы (міндетті емес):

толық жұмыс режимінде – 10 сағат.

Онлайн режимде: оқу – 5 сағат, өзіндік жұмыс – 3 сағат.

Модульдің мақсаттары мен міндеттері

- тыңдаушылардың рефлексиялық дағдыларын қалыптастыру.

- рефлексияның әртүрлі түрлері мен формаларын меңгеруге үйрету.

2) Модульдің қысқаша мазмұны.

Аудиторияның қиындықтары аймағынан мәселелерді талқылау және мәселелерді шешу. Оқушылардың сапалық құрамына сәйкес және олардың жеке қажеттіліктерін ескере отырып, бағдарлама мазмұнын саралау.

Презентацияға дайындық.

3) Күтілетін нәтижелер

Модуль соңында студенттер:

- білім берудің цифрлық трансформациясын дамыту шеңберінде алған білімдері мен дағдылары негізінде конструктивті рефлексия жасай алады;
- рефлексияның алуан түрлері мен формаларын меңгереді.

6. Оқу үрдісін ұйымдастыру

1. Біліктілікті арттыру курстары келесі режимде ұйымдастырылады: күндізгі, Қашықтықтан оқыту, оқу-тақырыптық жоспарға сәйкес, Бағдарламаға 1.2-қосымшаға сәйкес.

2. Күндізгі оқу нысанының ұзақтығы – 40, 80 сағат. Күндізгі және қашықтан бір апталық курсты ұйымдастыру кезінде ОТЖ сағаттарының саны екі есе азаяды.

3. Осы Бағдарлама бойынша курстың оқу жоспарына сәйкес қашықтықтан оқыту режимінде және оқытудың екі кезеңін қамтиды: қашықтықтан (онлайн) – 40 сағат, дербес (офлайн) – 40 сағат.

Оқу процесін күндізгі және қашықтан оқыту режимдерінде ұйымдастыру кезінде білім алушылардың білімін бақылау және бағалау мақсатында мыналар жүзеге асырылады: өзіндік жұмыс, жобалық жұмыс, шағын сабақ (шағын іс-шаралар) презентациясы, қорытынды тестілеу. .

Курстың оқу-әдістемелік кешеніне (бұдан әрі – ОӘК) өзіндік жұмыс тапсырмалары, тест тапсырмалары, жобалау жұмыстарының тақырыптары және шағын сабақтар (шағын іс-шаралар) енгізілген.

Ескерту: Қорытынды тестілеудің, өздік жұмыстың сұрақтары курстар барысында алған білімдері мен дағдыларын ескере отырып, студенттердің білімін бақылау және бағалау үшін курстар барысында әзірленеді.

Оқу үдерісі оқытудың интерактивті нысандары мен әдістерін қамтиды: дәріс, семинар, практикалық жұмыс, орнындағы практикалық сабақ (бұдан әрі - ВПТ), тренинг, конференция, дөңгелек үстел, мәселелерді бірлесіп шешу, т.б. сонымен қатар вебинар, онлайн форум, онлайн-кеңес және қашықтан оқыту курсы үшін студенттің өзіндік жұмысы.

Оқу процесін ұйымдастыру кезінде оқушылардың білімін бақылау және бағалау мақсатында шағын сабақ/жоба жұмысын қорғау және қорытынды тестілеу жүргізіледі.

7. Бағдарламаны оқу-әдістемелік қамтамасыз ету

Курсты оқу-әдістемелік қамтамасыз ету мыналарды қамтиды:

- курс бағдарламасы;
- курсты оқытуда қолданылатын әдістер мен тәсілдерді сипаттау;
- теориялық материал (презентациялар, сандық ресурстар);
- практикалық тапсырмалар (жаттығулар, сұрақтар);
- өзіндік жұмысқа арналған тапсырмалар (бағалау критерийлері);
- курс тыңдаушыларына арналған үлестірме материалдар, түзету сабақтарының бейнероликтері;
- қорытынды сынақ материалдары;

- негізгі әдебиеттер тізімі және қосымша оқу көздері мен ресурстары, интернет ресурстары.

8. Оқыту нәтижелерін бағалау

Білім алушылардың білімін бақылау және бағалау студенттердің өзіндік жұмысы, жобалық жұмысы және қорытынды тестілеу арқылы жүзеге асырылады.

Ескерту: Қорытынды тестілеудің, өздік жұмыстың сұрақтары курстар барысында алған білімдері мен дағдыларын ескере отырып, білім алушылардың білімін бақылау және бағалау үшін курстар барысында әзірленеді.

Тыңдаушыларды бағалау критерийлері:

Біліктілікті арттыру курстарынан өту нәтижесінде білім алушылардың белсенділігін келесі критерийлер бойынша бағалауға болады:

- сабаққа қатысу;
- білім алушыларға ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға арналған білім беру ұйымдарында мамандардың ашық сабақтарына бару;
- сыныпта балалармен сабақты ұйымдастыруда тәрбиешілерге көмек көрсету;
- мамандармен әңгімелесудің фотографиялық жазбаларын жүргізу;
- ерекше білім беру қажеттілігі бар баланың психологиялық-педагогикалық диагностикасын жүргізу;
- бастауыш сыныптағы балаға психологиялық-педагогикалық мінездемені дұрыс құрастыру;
- педагогикалық тәжірибені талдау және оны тақырыптық баяндамалармен конференцияда баяндау;
- болашақ маманның кәсіби маңызды тұлғалық қасиеттерін қалыптастыруды талдау;
- тыңдаушының есеп құжаттамасын уақытылы рәсімдеу және жеткізу.

1. Өздік жұмыс.

1. Модульдердің мазмұны бойынша өзіндік жұмысты ұйымдастыру студенттердің белсенді қатысуымен оқытылатын курстың маңызды және күрделі тақырыптары бойынша топтық сабақтардың ерекше формасы болып табылатын семинар сабақтарына дайындық ретінде жүзеге асырылады.

Өзіндік жұмысты орындауға қойылатын талаптар

Тыңдаушының өзіндік жұмысы (СӨЖ) – негізгі және қосымша әдебиеттерді оқуды қамтитын тапсырманы өз бетінше орындау. Алынған тапсырмалар белгіленген мерзімде және толық көлемде орындалуы керек. СӨЖ сыныптан тыс жұмыс ретінде қарастырылады, оны тексеруді оқытушы жүзеге асырады.

Тапсырмаларды орындау кезінде сіз:

- тақырыпты өз бетінше оқу, қажет болған жағдайда оқытушымен кеңесу;

- міндетті және қосымша әдебиеттерді, дәріс материалдарын, интернет көздерін оқу, қажетті стратегиялар мен шешімдерді негіздеу үшін оларды талдай білу;

- тапсырма жеке орындалады;

-Тапсырмалар мұғалім белгілеген белгілі бір уақыт аралығында орындалуы керек.

ТӨЖ жүзеге асыру келесі формада болуы мүмкін

№ р/н	ТӨЖ тапсырмалар	Жұмыс түрлері	Мазмұны
1	Баяндамалар, рефераттар, глоссарий	Әдебиеттермен, дәріс материалдарымен өзіндік жұмыс	Реферат– сыни шолу немесе тақырыптың 5-6 беттік презентациясы, мәселенің мәнін ашып, мүмкіндігінше мазмұнды болуы және өз тұжырымдарын қамтуы керек. Баяндама тақырыптың негізгі ережелерінің қысқаша мазмұны болып табылады. Глоссарий – берілген тақырып бойынша ұғымдар мен терминдердің сөздігі
2	Сызба құру, ақпаратты талдау, проблемалық жағдайды шешу	Бастапқы дереккөздермен танысу, алынған ақпаратты, нақты жағдайды талдай білу, практикалық тәжірибені тарту	Егжей-тегжейлі талдау және оны шешу жолын әзірлеу негізінде практикалық жағдайды шешу. Қорытынды есеп түріндегі талдау нәтижелері. Диаграмманы ақыл-ой картасы түрінде құрастыру
3	Статистикалық ақпаратты талдау	есми материалдар, бастапқы дереккөздер негізінде таныстыру, ақпараттық-талдау жұмыстары	Зерттеу, талдау барысында алынған мәліметтерді жазбаша немесе ауызша сипаттау; нәтижелер туралы есеп, тақырыпты әзірлеу және шешу бойынша одан әрі ұсыныстармен негізгі проблемалар, проблема

Өзіндік жұмысты бағалау критерийлері

1. «өте жақсы» баға: тақырып ашылады, кемінде 5 заманауи дереккөз (соңғы 5 жылда жарияланған) пайдаланылды, тақырып бойынша зерттеулерге аналитикалық шолу жасалады, жалпылау және қорытындылар жасалады;
2. «жақсы» баға: тақырып жалпы ашылады, кемінде 3 заманауи дереккөз (соңғы 5 жылда жарияланған) пайдаланылады, тақырып бойынша зерттеулерге аналитикалық шолу жүргізіледі;
3. «қанағаттанарлық» баға: тақырып жартылай ашылған, 1-ден аз заманауи дереккөз пайдаланылған (соңғы 5 жыл ішінде), қорытындылар жоқ;
4. «қанағаттанарлықсыз» баға: тақырып ашылмаған; хабарламаның мазмұны жарияланған тақырыпқа сәйкес келмейді, басқа авторлардың шығармаларын сілтемесіз алу айқын.

Ақпаратты талдау, проблемалық жағдайды, статистикалық ақпаратты шешуге арналған тапсырмалар:

1. «өте жақсы» баға: тапсырма терминологиялық және логикалық қателерсіз толық орындалды (1-2 дәлсіздікке жол беріледі); ұсынылған мәселе бойынша толық ғылыми негізделген өз ұстанымын ұсынды; мәселенің шешімін ұсынды;
2. «жақсы» баға: тапсырма толық орындалды, бөлек терминологиялық немесе логикалық қателер (1-2 қате); ұсынылған мәселе бойынша ғылыми негізделген өз ұстанымын ұсынды; мәселенің шешімін ұсынды;
3. «қанағаттанарлық» баға: тапсырма ішінара орындалды (50%-дан аз) немесе терминологиялық немесе логикалық қателермен (3-4 қате); ұсынылған мәселе бойынша өз ұстанымын ғылыми негіздеместен ұсынады; мәселенің шешімі ішінара ұсынылған немесе жоқ;
4. «қанағаттанарлықсыз» баға: тапсырма орындалмаған (50%-дан аз) немесе 5 немесе одан да көп терминологиялық немесе логикалық қателер бар; ұсынылған мәселе бойынша өзіндік ұстанымы жоқ.

2.Жоба құрылымы

4-5 оқушыдан тұратын топ бір жоба тақырыбы бойынша жұмыс жасайды. Әр топ ұсынылған тақырып бойынша жоба дайындайды. Жоба келесі құрылымдық элементтерден тұрады:

- 1) Титул парағы (ұйымның атауы, толық аты-жөні көрсетіледі әзірлеуші(лер), жылы, қаласы).
- 2) Мазмұны (кіріспе, негізгі бөлім, қорытынды, қосымша).
- 3) Кіріспе (тандалған тақырыптың өзектілігін, жұмыстың мақсаты мен міндеттерін, пайдаланылған дереккөздерді, негізгі мәселенің тұжырымын және қысқаша сипаттамасын ашады).
- 4) Негізгі бөлім (кіріспеде қойылған мәселе ашылады, оны шешу жолдары дереккөздердің материалдары мен қолда бар ақпараттарда бақыланады. тиімді тәжірибе, дәлелді ұстаным көрсетіледі, сипатталады
- 5) Қорытынды (зерттеудің негізгі нәтижелері жобаның ұсынылған мақсаты мен міндеттеріне сәйкес қорытындыланады, жалпылама қорытындылар жасалады

немесе зерттеу нәтижелерін нақты пайдалану бойынша практикалық ұсыныстар беріледі).

- 6) Пайдаланылған көздер тізімі.
- 7) Өтініштер (қажет болған жағдайда).
- 8) Слайд түріндегі презентация (қалаулы).

Жобаны бағалау критерийлері

- 1) Теориялық және практикалық білім көлемі.
- 2) Тақырыптың жаңалығы мен өзектілігі.
- 3) Шығармашылық.
- 4) Нақты есептерді шешу үшін білімді қолдана білу.
- 5) Жобаның мазмұнын логикалық, адекватты түрде аша білу.

Жобаны бағалау критерийлері

1.1. Мәселе

Мәселені түсінеді	1 ұпай
Мәселені таңдауды түсіндіреді	2 ұпай
Жағдайды талдау негізінде қайшылықты атады	3 ұпай
Проблеманың пайда болу себептерін атады	4 ұпай
Мәселені тұжырымдады, оның себептерін талдады	5 ұпай

1.2. Мақсат қою

Мақсатты тұжырымдайды және түсінеді	1 ұпай
Тапсырмалар мақсатқа сай	2 ұпай
Мақсаттың орындалғанына көз жеткізудің жолын ұсынды	3 ұпай
Мәселені шешудің ұсынылған жолдары	4 ұпай
Стратегияны ұсынды	5 ұпай

1.3. Жоспарлау

Жоба туралы айтты	1 ұпай
Әрекеттердің реттілігін анықтады	2 ұпай
Ұсынылған қадамдар және кейбір ресурстарды көрсетті	3 ұпай
Негізделген ресурстар	4 ұпай
Жоспарлы ағымдағы бақылау	5 ұпай

1.4. Нәтижені бағалау

Күтілетін нәтижемен салыстырғанда	1 ұпай
Жоспарға сәйкес жобаның сәйкестігі туралы қорытынды жасады	2 ұпай
Нәтижені бағалаудың ұсынылатын критерийлері	3 ұпай

Критерийлер бойынша бағаланады	4 ұпай
Критерийлер жүйесі ұсынылды	5 ұпай

1.5. Алынған нәтижелердің маңыздылығы

Күтілетін нәтижені сипаттаңыз	1 ұпай
Жобаның қалай қолданылатыны түсіндірілді	2 ұпай
Жоба аясындағы мәселені негіздеді	3 ұпай
Мәселені қалай пайдалану керектігі туралы кеңес берді	4 ұпай
Науқанды жоспарлады немесе жобаның ауқымын көрсетті	5 ұпай

Жоба бойынша ең көп ұпай саны – 25 балл

Жұмыс үшін ұпайлар сомасын келесі схема бойынша дәстүрлі бағалау нормаларына ауыстыруды ұсынамыз:

- «5» (өте жақсы) баға 85% және одан жоғары балл қосындысына қойылады. «Тақырып жаңашылдық элементтерімен қамтамасыз етілген».
- «4» (өте жақсы) баға 71%-дан 84%-ға дейінгі балл қосындысына сәйкес келеді. «Тақырып толығымен ашылды».
- «3» деген баға тиісінше 50%-дан 70%-ға дейін. «Тақырып нашар ашылған».
- «2» рейтингі тиісінше 50%-дан төмен. «Тақырып ашық емес».

Презентацияның ұзақтығы: 5-7 мин.

Жоба келесі құрылымдық элементтерден тұрады:

1. Титулдық парақ (ұйымның атауы, әзірлеушінің(лер) толық атауы, жылы, қаласы көрсетіледі).
2. Мазмұны (кіріспе, негізгі бөлім, қорытынды, қосымша).
3. Кіріспе (тандалған тақырыптың өзектілігі, жұмыстың мақсаты мен міндеттері, пайдаланылған дереккөздер, негізгі мәселенің тұжырымдалуы және қысқаша сипаттамасы үшін негіздеме беріледі).
4. Негізгі бөлім (кіріспеде қойылған мәселе ашылады, оны шешу жолдары дереккөздердің материалдары мен қолданыстағы тиімді тәжірибеге сүйенеді, дәлелді ұстаным көрсетіледі, оған әртүрлі көзқарастар сипатталады және оларға автор көрсетілген).
5. Қорытынды (зерттеудің негізгі нәтижелері жобаның ұсынылған мақсаты мен міндеттеріне сәйкес қорытындыланады, жалпылама қорытындылар жасалады немесе зерттеу нәтижелерін нақты пайдалану бойынша практикалық ұсыныстар беріледі).
6. Пайдаланылған көздер тізімі.
7. Өтініштер (қажет болған жағдайда).
8. Бейне слайдтардағы презентация.

3. Қорытынды аттестаттау тестілеу түрінде өтеді. Сұрақтардың жалпы саны – 25. Қорытынды тесттен өту және біліктілікті арттыру курсы аяқтау үшін

дұрыс жауаптардың 70% немесе одан да көп ұпай жинау керек. Шекті деңгей – 17 балл. Әрбір дұрыс жауапқа 1 ұпай беріледі.

9. Курстан кейінгі қолдау

Курстан кейінгі қолдау мыналар арқылы жүзеге асырылады:

- 1) логопедиялық массажды қолдану, диагностика мәселелері бойынша оқытушының онлайн консультацияларын өткізу; әртүрлі байланыс құралдарын (электрондық пошта, мессенджерлер, әлеуметтік желілер (Facebook, WhatsApp және т.
- 2) логопедтерді аттестаттауға дайындау бойынша әдістемелік көмекті жүзеге асыру;
- 3) логопедиялық тәжірибе мәселелері бойынша конференцияларға, семинарларға, вебинарларға, дөңгелек үстелдерге қатысуға тарту;
- 4) облыстық, республикалық басылымдарда, бұқаралық ақпарат құралдарында мақалаларды (бірлескен авторлық болуы мүмкін) жариялау.

10. Әдістемелер мен инновациялық технологияларды пайдалана отырып, ОЖБ қарастырылған тақырыптар бойынша курсты жүргізетін оқытушының әдістемелік ұсыныстары.

Тренингтерді өткізу бойынша ұсыныстар ОТЖ-мен қарастырылған.

Курс тыңдаушыларына арналған тренингтің мақсаты: БК курсы білім алушылардың кәсіби құзыреттілігін қалыптастыру.

Тапсырмалар:

- өзін және басқа адамдарды барабар және толық тану қабілетін дамыту;
- тұлғалық қасиеттер мен дағдыларды диагностикалау және түзету, нақты және өнімді әрекеттерге кедергі келтіретін кедергілерді жою;
- оның тиімділігін арттыру үшін тұлғааралық өзара әрекеттестіктің жеке әдістерін зерттеу;
- коммуникативті дағдыларды меңгеру;
- қақтығыстардағы конструктивті мінез-құлық тактикасы мен стратегиясын меңгеру;
- кәсіби маңызды қасиеттер мен дағдыларды қалыптастыру.

Жаттығу әдістері:

- тұрақты топтың және оның белгілі кеңістіктік ұйымының болуы;
- топтық жұмыстың бірқатар принциптері мен ережелерін міндетті түрде сақтау;
- қатысушыларды психологиялық қолдауға бағдарлау;
- құлдық атмосферасы, ізгі ниет, қарым-қатынас еркіндігі.

Оқытуды ұйымдастыруға қойылатын талаптар

Топ мөлшері: Топтағы білім алушылардың оңтайлы саны 10-15 адам.

Тренинг ұзақтығы мыналарға байланысты:

- мақсаттар (мысалы, маңызды нәтижелерге қол жеткізгіңіз келсе, оқыту ұзақтығы кемінде 3 күн болуы керек);
- курс оқытушысының мүмкіндіктері.

Ұсыныс ретінде курстағы әрбір сессияның ұзақтығы бір 10 минуттық үзіліспен 35-45 минуттан максимум 3 сағатқа дейін болуы керек.

Үй-жайлар: оқу жұмысы үшін үй-жайларды таңдау сияқты ұйымдастырушылық сәт ескеріледі.

Жаттығу бөлмесі жеткілікті түрде дыбыс өткізбейтін болуы және жұмысқа кездейсоқ кедергілер мен кедергілердің болмауын қамтамасыз ететін жерде орналасуы керек.

Дөңгелек үстел, конференция өткізу бойынша ұсыныстар ОТЖ-мен көзделген Дөңгелек үстел процедурасы.

1. Дөңгелек үстелдің тақырыптарын анықтаңыз.
2. Презентацияға арналған тақырыптарды топтар бойынша бөлу;
3. Баяндама мазмұны бойынша консультациялар.
4. Есепті дайындау;
5. Конференцияны өткізу;
6. Конференцияның қорытындысын шығару.

Дөңгелек үстелдің жетекшісі болып оқытушы (курстардың кураторы) тағайындалады. Дөңгелек үстелді өткізуге қатысушылардың өзі жауапты бола алады.

Презентация дайындау.

Баяндамашы өз баяндамасын дайындау кезінде осы сұрақтарға өзі жауап беруі пайдалы.

1. Сөйлеудің МАҚСАТЫ қандай?
 - тыңдаушыларға бір нәрсе туралы хабарлау;
 - аудиторияға бір нәрсені түсіндіру;
 - аудиториямен бір нәрсені (проблеманы, шешімін, жағдайды және т.б.) талқылау;
 - тыңдаушылардан кеңес сұрау.

2. Аудитория дегеніміз не?

осы кәсіптік қызмет саласындағы әріптестер, мамандар туралы; кәсіби қызметтің әртүрлі салаларындағы әріптестер туралы.

3. Сөйлеудің НЫСАНЫ ("өзегі" деген не)?

кез келген модель (жоба);

бір нәрсенің өзгеру динамикасы;

типтік қателер;

болжамдар;

шолу, салыстырмалы талдау;

проблемалық тұжырым, гипотеза.

Есеп жоғарыдағы тізімдегі бірнеше тармаққа қатысты болуы мүмкін.

4. Есептің өзектілігі неде?

Неліктен біз бүгін бұл туралы айтуымыз керек?

Неліктен әріптестер мұны тыңдауы керек?

5. Тақырыптың ЖАҢАЛЫҒЫ неде?

6. Автор сөздің жоспарын (ҚҰРЫЛЫМЫ мен ЛОГИКАСЫ) жасады ма?

7. Демо материалдар:

- иллюстрациялық материал (қағаз);

- мультимедиялық презентация (электронды тасымалдаушы).

Дөңгелек үстелге қатысушылардың барлығы басқа қатысушылардың пікіріне емес, талқыланатын мәселе бойынша өз пікірлерін білдіреді.

Талқылауға қатысушылардың барлығы тең; ешкімнің өз еркі мен шешімдерін айтуға құқығы жоқ.

Көшпелі ұсынымдар ОТЖ-мен қарастырған.

Сайттағы практикалық сабақтар ақпаратты сапалы түрде игеріп қана қоймай, оны өміріңізде және жұмысыңызда қолдануға мүмкіндік береді.

VPZ түрлері:

- танымдық экскурсиялар;

- жорықтар;

- экспедициялар;

- жердегі практикалық жаттығулар;

Сайттағы сабақты дайындау және өткізу

Сабаққа дайындық мыналарды қамтиды:

1) сабақтың тақырыбы мен мазмұнын анықтау;

2) сабақ өтетін орынды анықтау;

3) оқытушының (курстар кураторының) курс тыңдаушыларының нақты практикалық жұмысын (тапсырмаларын) әзірлеу және сабақ өтетін жерге оңтайлы бағытты анықтау үшін сабақтың жоспарланған орнына кетуі;

4) білім беру ұйымы директорының көшпелі сабақ өткізу туралы бұйрығының жобасын орындау.

Курсқа қатысушыларды орнындағы сабаққа алдын ала дайындау:

- сабақтың өтетін орны туралы әңгіме;

- оқыту тапсырмаларының мазмұнын көрсету

- тапсырмалардың формасын талқылау;

- киім үлгісін, сабақ уақытын, балалардың мұғаліммен кездесу орнын және сабақтың аяқталуын талқылау.

Далалық сабақты өткізу және қорытындылау:

- сабақ барысында курс тыңдаушыларына «шығармашылық еркіндік» беруге тырысу, олардың ОТЖ-да алған білімдері мен дағдыларын барынша пайдалануға мүмкіндік беру керек;

Бағдарламада көзделген тақырыптар бойынша жобалық жұмысты орындау бойынша ұсыныстар.

Жобаны құру және жүзеге асыру жұмыстың толық циклі болып табылады.

Жоба циклінің кезеңдері

1. Ақпаратты іздеу, жинақтау және талдау

2. Жобаны жоспарлау

3. Жобаны орындаушыларды анықтау

	ұйымдастырудың құқықтық негіздері								
	Модуль 2. Басқарушылық	2				2			4
2.1	Мектепке дейінгі білім беруде инклюзивті мәдениетті қалыптастыру.	2							2
2.2	Инклюзивті білім беру ортасын құрудағы педагогтар ұжымының іс-әрекетінің мазмұны					2			2
	Модуль3. Психологиялық-педагогикалық	6							6
3.1.	Есту, көру, сөйлеу, аутизм спектрі бұзылған балалар үшін арнайы білім беру жағдайларын жасау және осы санаттағы мектеп жасына дейінгі балалармен педагогтың түзету-дамыту жұмысының технологиясы	2							2
3.2.	Ерекше білім беру қажеттіліктері бар мектеп жасына дейінгі балалардың психологиялық-педагогикалық диагностикасы	2							2
3.3	Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың инклюзивті білім беру шарттарына бейімделуіне психологиялық-педагогикалық қолдау көрсету	2							2
	Модуль 4. МАЗМҰНДЫ	16		12	4	4		8	44
4.1.	Жалпы білім берудің мектепке дейінгі деңгейінде инклюзивті білім беру	2				2		2	6
4.2.	Жалпы білім берудің мектепке дейінгі деңгейіндегі инклюзивті білім беру негіздері	2				2			4
4.3.	Жалпы білім берудің мектепке дейінгі деңгейінде инклюзивті білім беру процесін ұйымдастырудың ерекшеліктері.				2			2	4
4.4.	Жан-жақты психологиялық-медициналық-педагогикалық көмектің негізі ретінде ерекше	2			2				4

	білім беру қажеттіліктері бар балаларды ерте анықтау								
4.5	Инклюзивті тәжірибені жүзеге асыратын мектепке дейінгі білім беру ұйымындағы психологиялық-медициналық-п	2		2					4
4.6.	бойынша инклюзивті білім беру процесін бағдарламалық-әдістемелік қамтамасыз ету	2		2					4
4.7.	жалпы білім берудің мектепке дейінгі деңгейі.			2					2
4.8.	ерте даму және мектеп жасына дейінгі балалардың диагностикалық топтарына арналған мектепке дейінгі тәрбиенің негізгі бейімделген білім беру бағдарламасы	2		2					4
4.9.	Арнайы білім беру қажеттіліктерін бағалау және оқушыны қолдау деңгейлері	2		2				2	6
4.1 0	Инклюзивті ұйымдастыру технологиялары			2				2	4
4.1 1	жалпы білім берудің мектепке дейінгі деңгейіндегі оқу-тәрбие процесі	1							1
4.1 2	Мектепке дейінгі білім беру ұйымындағы инклюзивті тәжірибе жұмысының кезеңдері	1							1
	Ерекше қажеттіліктері бар балаларды білім беру кеңістігіне қосудың шарты ретінде кедергісіз орта құру	2					12		14
5.1.	Ерекше білім беру қажеттіліктері бар студенттердің әлеуметтік бейімделу процесі	2					6		8
5.2.	Ата-аналардың инклюзивті құруға қатысуы						6		6
	білім беру ортасы		6					4	10
6.1	Модуль 5. Технологиялық		2						2
6.2	Оқу-тәрбие процесінде техникалық және жеке құралдарды пайдалану.		2						2

6.3.	Түзету сабақтарына қатысуда ата-аналарға арналған қашықтықтан оқыту технологиясы		2							2
									4	4
	Барлығы:	26	6	14	4	4	2	12	12	80

Ескерту: 1 академиялық сағат– 45 минут.

1 Қосымша
 мектепке дейінгі ұйымында педагогикалық
 жұмыскерлеріне арналған «Мектепке дейінгі ұйымында инклюзивті
 білім беру ортасын құру»
 біліктілікті арттыру курсының білім беру бағдарламасы
 »

Қашықтықтан оқыту курсының оқу-табырыптық бағдарламасы

№	Сабақ тақырыптары	Қашықтықтан оқыту					Өздігінен білім алу	Барлығы
		Он-лайн	ТӨЖ	Вебинар	Он-лайн-форум	Он-лайн-кеңес	Тыңдаушының өздігінен білім алуы	
	Модуль 1: Нормативтік	1	2				2	5
1.1	Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға арналған білім беру процесін ұйымдастырудың құқықтық негіздері	1	2				2	5
	жалпы білім берудің мектепке дейінгі деңгейі.	2		1				3
2.1	Модуль 2. Басқару	2						2
2.2	Мектепке дейінгі білім беруде инклюзивті мәдениетті қалыптастыру.			1				1
	Инклюзивті білім беру ортасын құрудағы педагогтар ұжымының іс-әрекетінің мазмұны	5			2		6	13
3.1	3 Модуль. Психологиялық-педагогикалық	3			2		2	7
3.2	Есту, көру, сөйлеу, аутизм спектрі бұзылған балалар үшін арнайы білім беру жағдайларын	1					2	3

	жасау және осы санаттағы мектеп жасына дейінгі балалармен педагогтың түзету-дамыту жұмысының технологиясы							
3.3	Ерекше білім беру қажеттіліктері бар мектеп жасына дейінгі балалардың психологиялық-педагогикалық диагностикасы	1					2	3
	4 Модуль. Мазмұнды	9	6	4	1		23	43
4.1	Жалпы білім берудің мектепке дейінгі деңгейінде инклюзивті білім беру	1	1				2	4
4.2	Жалпы білім берудің мектепке дейінгі деңгейіндегі инклюзивті білім беру негіздері		1				2	3
4.3	Жалпы білім берудің мектепке дейінгі деңгейінде инклюзивті білім беру процесін ұйымдастырудың ерекшеліктері.		1				2	3
4.4	Жан-жақты психологиялық-медициналық-педагогикалық көмектің негізі ретінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды ерте анықтау	1					2	3
4.5	Инклюзивті тәжірибені жүзеге асыратын мектепке дейінгі білім беру ұйымындағы психологиялық-медициналық-педагогикалық кеңес қызметінің ерекшеліктері.	1			1		1	3
4.6	бойынша инклюзивті білім беру процесін бағдарламалық-әдістемелік қамтамасыз ету	1	1				2	4

4.7	жалпы білім берудің мектепке дейінгі деңгейі. Ерте және мектеп жасына дейінгі балалардың диагностикалық топтары үшін мектепке дейінгі білім берудің негізгі бейімделген білім беру бағдарламасын әзірлеу	1					2	3
4.8	Арнайы білім беру қажеттіліктерін бағалау және оқушыны қолдау деңгейлері	1		2			2	5
4.9	Инклюзивті ұйымдастыру технологиялары						2	2
4.10	жалпы білім берудің мектепке дейінгі деңгейіндегі оқу-тәрбие процесі	1	1	2			2	7
4.11	Мектепке дейінгі білім беру ұйымындағы инклюзивті тәжірибе жұмысының кезеңдері	1	1				2	3
4.12	Ерекше қажеттіліктері бар балаларды білім беру кеңістігіне қосудың шарты ретінде кедергісіз орта құру	1					2	3
	5 Модуль. Технологиялық		2				6	8
5.1	Оқу-тәрбие процесінде техникалық және жеке құралдарды пайдалану.		2				4	6
5.2	Түзету сабақтарына қатысуда ата-аналарға арналған қашықтықтан оқыту технологиясы						2	2
	6 Модуль. Вариативті	3				2	3	8
6.1	Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалармен түзету-дамыту жұмыстары	2					1	3

6.2	Мектепке дейінгі білім беру ұйымындағы ойын терапиясы	1					1	2
6.3	Тестілеуге дайындық және шағын сабақты көрсету (жоба қорғау).						2	1
Вариативті модуль бойынша онлайн кеңес						2		2
Барлығы:		20	10	5	3	2	40	80

Ескерту: 1 академиялық сағат – 45 минут.

Тындаушылардың өзіндік жұмысы

1. Психологиялық, медициналық-педагогикалық жағдайларды қамтамасыз ету ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар үшін инклюзивті практиканы өткізу кезінде мектепке дейінгі білім беру ұйымы.
- 2) Әдістер мен әдістерді және оңтайландыру технологияларын талдау инклюзивті ортадағы мектепке дейінгі білім беру ұйымдарындағы оқу-тәрбие процесі.
- 3) Инклюзив субъектілері үшін ұсынымдар әзірлеу баланың дамуы мен оқуына білім беру.
- 4) Мектепке дейінгі білім беру ұйымында қоғаммен инклюзивті білім беруде білім беру қызметін көрсету құралы ретінде кәсіби қызмет саласы ретінде педагог-психолог, логопед, дефектолог қызметі мәселесін қарастыру.
- 5) Мектепке дейінгі білім беру ұйымындағы СТО бар балаларды психологиялық-педагогикалық қамтамасыз етуді зерттеу.
- 6) Профилактикалық және түзетуші-дамытушыны дамыту мүгедектігі бар балаларға арналған бағдарламалар.
- 7) Оқытудың инновациялық технологияларын түзету және зерттеу баланың дамуының бұзылған түрін және тапсырмаларды ескере отырып, СТО бар балаларды дамыту әр жас кезеңі.
- 8) Жеке және топтық стратегияларды үйреніңіз негізінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға арналған түзету-дамыту жұмыстары мектепке дейінгі білім беру ұйымындағы диагностикалық нәтижелер.
- 9) «Психологиялық-педагогикалық СЕН бар балаларды сүйемелдеу. Вебквест мазмұны:
 1. Жұмыс жоспарын көрсететін кіріспе, барлық ізденістерге шолу.
 2. Жұмыстың соңғы нәтижесі (есепті жазу, анықтау қорғалатын, қайта өңделетін және ұсынылатын позициялар жиналған ақпаратқа негізделген нәтижелер).
 3. Ақпараттық ресурстардың тізімін жасаңыз (электрондық түрде – ықшам дискілерде, бейне және аудио тасушыларда, қағаз түрінде, сілтемелер Интернеттегі ресурстар, тақырып бойынша веб-сайттардың мекенжайлары). Бұл тізім болуы керек аннотацияланған.
 4. Негізгі бөлім (психологиялық-педагогикалық қамтамасыз етуді талдау СПД бар балалар)
 6. Қорытынды (Веб-квестте жұмыс істеу барысында алған тәжірибенізді қорытындылаңыз). негізінде презентация құру интернет ресурстарын талдау.

Кіру және қорытынды бақылауға арналған тест тапсырмалары

1. Инклюзивті білім беру

- ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың даму процесі
- барлығының, оның ішінде ерекше қажеттіліктері бар және жеке қабілеті бар балалардың білім алуға тең қолжетімділігін қамтамасыз ету.

- жоспарланған білім беру нәтижелеріне қол жеткізу процесін сипаттау

2. Қоғамда инклюзия процесін дамыту қажеттілігіне не себеп болды?

- білім беру жүйесін дамыту қажеттілігі

- жаңа инновациялық технологияларды құру қажеттілігі

- балалардың барлық санаттары үшін білімнің қолжетімділігін қамтамасыз ету

3. ЕБҚ бар мектепке дейінгі ұйымның тәрбиеленушісі тұлға болып табылады:

- МСС қорытындысы негізінде

- мұғалімдер кеңесінің ұсыныстары негізінде

- ПМПК қорытындысы негізінде

4. СТО бар балаларды қалыпты дамып келе жатқан құрдастарымен бірлесіп оқыту мен тәрбиелеу:

- қосу

- өзара әрекеттесу

- даралау

5. Ерте және мектепке дейінгі жастағы балалардың диагностикалық топтары үшін мектепке дейінгі тәрбиенің негізгі бейімделген білім беру бағдарламасының нұсқасы қандай негізде анықталады?

- ПМПК ұсынымдары баланы кешенді тексеру нәтижелері бойынша

тұжырымдалған, егер студенттің мүгедектігі болса - IPR және ата-аналардың (заңды өкілдердің) пікірін ескере отырып.

- баланың тілегі

- ата-анасының (немесе баланың басқа заңды өкілдерінің) жазбаша өтініші.

6. ЕБҚ бар мектепке дейінгі ұйымның тәрбиеленушісі ... болып табылады.

- психологиялық-дәрігерлік-педагогикалық комиссиямен расталған дене және (немесе) психологиялық дамуында кемшіліктері бар және арнайы жағдайлар жасамай білім алуға кедергі жасайтын жеке тұлға

- дене және (немесе) психологиялық дамуында ерекше жағдайлар жасамай білім алуға кедергі келтіретін кемшіліктері бар жеке тұлға

- есту, көру, тірек-қимыл аппараты, интеллект, аутизм спектрі бұзылған жеке тұлға.

7. Инклюзивті білім беруде СТО бар баланы психологиялық-педагогикалық қолдаудың негізгі мақсаты қандай?

- білім беру ортасында АРФ бар баланың дамуына қолдау көрсету

- баланың соматикалық әл-ауқатын қамтамасыз ету;
- баланың отбасына психологиялық көмек көрсету

8. СЕН бар баланы тиімді психологиялық-педагогикалық қолдаудың негізгі критерийі қандай?

- ата-аналардың өтініштерін толық қанағаттандыру
- мемлекеттік стандарт талаптарына сәйкес білім беру бағдарламасын толық әзірлеу
- бейімделген білім беру бағдарламасын жасау және баланың әлеуметтік-психологиялық бейімделуі

9. Диагностикалық нәтижелер туралы қарама-қайшы пікірлер болса, шешімдер ... қабылданады.

- Медициналық диагноз негізінде
- баланың пайдасына ымыраға келу
- дефектолог мұғалімнің қорытындысы негізінде

10. Ұсынылғандардың ішінен дұрыс жауапты таңдаңыз. Ақыл-ой кемістігінің бұл түрінің негізгі себебі - психикалық дамудың қолайсыз жағдайлары, балаларда орталық жүйке жүйесінің, соматикалық сфераның жұмысынан ауытқулар болмайды.

- соматогенді тегі
- Цереброорганикалық шыққан ЗПР
- психогендік шығу тегі ЗПР
- конституциялық шыққан ЗПР.

11. Есту қабілеті нашар балаларды оқытуда ауызша сөйлеу қарым-қатынас құралы болып табылады

- негізгі
- көмекші
- бастық
- екіншілік

12. Басқа адамдармен қарым-қатынас пен қарым-қатынасқа, сондай-ақ бізді қоршаған дүниені қабылдау мен түсінуге әсер ететін өмір бойы даму кемістігі деп аталады.

- аутизм
- ақыл-ойдың артта қалуы
- педагогикалық немқұрайлылық
- ақыл-ойдың артта қалуы.

13. Инклюзивті үдерістегі ата-ананың рөлін анықтаңыз?

- ата-ана – материалдық ресурстардың көзі;
- ата-ана – мұғалім үшін қосымша қиындықтардың көзі, «өз орнын» білуі керек, олар тек инклюзивті үдерісте баланы бақылай алады;

- ата-ана мектептің одақтастары, оларды түрлі бағдарламаларға, баланы психологиялық-педагогикалық қолдауға тарту керек

- ата-аналар мұғалімдердің одақтасы, мамандардың ықпал ету объектісі

14. Әлеуметтік бейімделу мен интеграцияға ықпал ететін іс-әрекет пен мінез-құлық тәсілдерін оқыту мен тәрбиелеуде бұзылған меңгерудің орнын толтыру, теңестіру, бұзылған немесе дамымаған функцияларды дамыту, сақталған функцияларды қайта құрылымдау деп аталады.

- өтемақы

- түзету

- бейімделу

- оңалту

15. Балаға жоғалған оқу дағдыларын, танымдық дағдыларын қалпына келтіру үшін қандай реабилитация қажет?

медициналық;

- психологиялық

- педагогикалық

- тәрбиелік

- барлық жауаптар дұрыс

16. Баланың өз бетімен немесе үлкендердің көмегімен қол жеткізе алатын білім, білік, дағды деңгейі қалай аталады?

- проксимальды даму аймағы

- дамымауы

- нақты даму аймағы

- шешілетін тапсырмалардың күрделілік деңгейі

17. Дамуында ауытқуы бар балалардың қай категориясы үшін кеңістікті бағдарлауға үйрететін түзету жұмыстарының жетекші бағыты болып табылады?

- көру қабілеті бұзылған балалар

- орташа ақыл-ой кемістігі бар балалар

- психикалық дамуы тежелген балалар

- есту қабілеті бұзылған балалар.

18. Психикалық дамуы тежелген балаларды түзету-дамыта оқытудың бастапқы кезеңдерінде педагог мыналарға назар аударуы керек:

-қоршаған шындық туралы түсініктерді байыту

-ауызша және жазбаша сөйлеуді дамыту

- кәсіптік оқыту

-қоғамдағы мінез-құлық дағдыларын дамыту

19. Қашықтықтан оқыту – бұл

- білім беру процесіне тән барлық құрамдастарды (мақсаттар, мазмұн, әдістер, ұйымдастыру нысандары, оқыту құралдары) көрсететін және Интернет-технологиялардың немесе басқа құралдардың нақты құралдарымен жүзеге асырылатын қашықтықтан мұғалім мен оқушының өзара әрекеттесуі.
- халықтың әлеуметтік және кәсіптік ұтқырлығы, кәсіпкерлік және әлеуметтік белсенділік, кең дүниетанымы және өзін-өзі танудың жоғары деңгейі
- адамның білім мен ақпаратқа құқықтарын жүзеге асыруға арналған үздіксіз білім беру жүйесінің бір түрі
- білім беру процесіне қатысушылар арасында ақпарат алмасудың сапалы жаңа техникалық құралдарын әзірлеу

20. Қашықтықтан оқыту технологиялары бойынша оқытуды ұйымдастыру мыналарды көздейді:

- студенттердің жеке оқу жоспарлары;
- әрбір студенттің оқу қызметін ұйымдастырудың жеке кестесі;
- қашықтан оқыту технологияларын пайдалана отырып, мүмкіндігі шектеулі баланың оқу процесіне қатысуы бойынша психологиялық-медициналық-педагогикалық консультацияның ұсыныстары;
- білім бөлімінің рай (тау) басшысының келісімі немесе рұқсаты

Негізгі әдебиет:

1. Қазақстан Республикасында инклюзивті білім беруді дамытудың концептуалды тәсілдері. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2015 жылғы 01 маусымдағы №348 бұйрығымен бекітілген: Қазақстан Республикасында инклюзивті білім беруді дамытудың тұжырымдамалық тәсілдері.
2. Қазақстан Республикасының 2025 жылға дейінгі Ұлттық даму жоспарын бекіту және Қазақстан Республикасы Президентінің кейбір жарлықтарының күші жойылды деп тану туралы. Қазақстан Республикасы Президентінің 2018 жылғы 15 ақпандағы №636 Жарлығы (1.1-тармақ білім берудің қолжетімділігі мен инклюзивтілігін қамтамасыз ету).
3. О принципах политики и практической деятельности в сфере образования лиц с особыми потребностями: Саламанская декларация. - 1995.
4. Білім туралы: Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі №319 Заңы (өзгертумен) және 2023 жылғы 1 сәуірдегі толықтырулар)
5. Жалпы білім беретін мектепте ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды психологиялық-педагогикалық қолдау: әдістемелік нұсқаулар / Елисеева И.Г., Ерсарина А.К. - Алматы: КП ҰҒПО, 2019.

6. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» барлық деңгейдегі мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарды бекіту Білім» : Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2020 жылғы 5 мамырдағы №182 бұйрығы.
7. Ерсарина А.К. Оценка особых образовательных потребностей в психолого-медико-педагогической консультации: методические рекомендации. - Алматы: Республиканская психолого-медико-педагогическая консультация, 2019 г.
8. Бұйрыққа өзгерістер енгізу туралы және. Білім және ғылым министрі бекіту туралы Қазақстан Республикасының 2016 жылғы 12 тамыздағы №499 мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламалары»: Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2020 жылғы 6 наурыздағы № 90 бұйрығы.
9. Білім министрінің бұйрығына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы «Қазақстан Республикасының мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасының 2012 жылғы 20 желтоқсандағы № 557 бұйрығына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы: Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің бұйрығы. Қазақстан Республикасының 2020 жылғы 12 мамырдағы № 195.
10. Мектеп жасына дейінгі балалардың дағдылары мен дағдыларының дамуын бақылау бойынша әдістемелік нұсқаулар, Астана, 2018 ж.
11. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрі 2017 жылғы 29 желтоқсандағы № 662 «Бұйрыққа өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 22 қаңтардағы №70 "Ұйымдарды жабдықтармен және жиһаздармен жабдықтау нормаларын бекіту туралы" мектепке дейінгі, орта білім беру, сондай-ақ арнайы ұйымдарда білім беру».
12. 2015 жылғы 23 желтоқсандағы Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулысы №1036 «Үкіметтің қаулысына өзгерістер енгізу туралы тізбесін бекіту туралы Қазақстан Республикасының 2005 жылғы 20 шілдедегі №754 техникалық көмекші (компенсаторлық) құралдар және арнайы мүгедектерге берілетін көлік құралдары.
13. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2020 жылғы 30-шы сәуірдегі № 169 бұйрығы «Министрдің бұйрығына өзгерістер енгізу туралы» Қазақстан Республикасының 2009 жылғы 13 шілдедегі №338 «Білім және ғылым лауазымдардың үлгілік біліктілік сипаттамаларын бекіту педагогикалық қызметкерлер және оларға теңестірілген тұлғалар.

14. Г.М.Коржова, Г.С.Оразаева, В.В.Малиновский Научно-методическое обеспечение процесса включения семьи в коррекционную работу.
15. Коржова Г.М., Вишневская Т.А., Баймуратова А.Т., Завалишина О.В. «Организационно-методические основы педагогической поддержки детей с особыми образовательными потребностями в дошкольных организациях образования», 2020 г.
16. Агавона Е.Л., Алексеева М.Н., Алехина С.В. Готовность педагогов как главный фактор успешности инклюзивного процесса в образовании // Психологическая наука и образование №1: Инклюзивный подход и сопровождение семьи в современном образовании. М., 2017. С.300-305.
17. Ахметова, Д. З. Инклюзивное образование - путь к инклюзивному обществу // Педагогическое образование и наука. - 2014. № 1. С. 3-10.
18. Банч Г. 10 ключевых пунктов успешной инклюзии / Г. Банч// Аутизм и нарушения развития. - 2015. - № 3. С. 46-51.
19. Волосовец Т. В., Е. Н. Кутепова Инклюзивная практика в дошкольном образовании. // Пособие для педагогов дошкольных учреждений 2015г. С.3-11.
20. Екжанова Е.А., Стребелева Е.А. Коррекционно-развивающее обучение и воспитание. Программа дошкольных образовательных учреждений компенсирующего вида для детей с нарушением интеллекта/Е.А. Екжанова, Е.А. Стребелева – М.: Просвещение, 2015, С.270-275.
21. Прочухаева М. М, Самсонова Е. В. Методические рекомендации по организации инклюзивного образовательного процесса в детском саду; отв. ред. Т. Н. Гусева; Моск. городской психол.-пед. ун-т [и др.]. - Москва: Центр "Школьная книга", 2014. С. 237-241.
22. Староверова М. С. Инклюзивное образование: настольная книга педагога, работающего с детьми с ОВЗ: [методическое пособие]. - Москва: Владос, 2017. С.158-170.
23. Шинкарева Е.Ю. Право на образование ребенка с ограниченными возможностями в РФ и за рубежом: монография / Шинкарева Е.Ю. 2017 г.- С. 96-97.
24. Шипицина Л.М. Интеграция и инклюзия: проблемы и перспективы //Материалы российского форума «Педиатрия Санкт-Петербурга: опыт, инновации, достижения» 21 сентября 2010 г. - СПб, 2018. С. 189-201.
25. Бабкина Н.В. Саморегуляция в познавательной деятельности у детей с задержкой психического развития: учеб. пособие/Н.В. Бабкина. - М.: Владос, 2018. - 145 с. - (Специальное и инклюзивное образование).
26. Криницына Г.М. Коррекция речевых нарушений : учеб. пособие для вузов / Г.М. Криницына. - 2-е изд., стер. - М.: Юрайт, 2020. - 147 с. - (Высшее образование).

27. Артпедагогика и арттерапия в специальном и инклюзивном образовании: учеб. для вузов / под ред. Е.А. Медведевой. - 2-е изд., испр. и доп. - М.:Юрайт, 2020. - 274 с. - (Высшее образование).

Қосымша әдебиеттер:

1. Технология определения образовательного маршрута для ребенка с ограниченными возможностями здоровья/сост. Семаго Н.Я. - Москва : Школьная книга, 2010. - 210 с. (Инклюзивное образование; выпуск 2).
2. Организация инклюзивной практики в дошкольном образовательном учреждении: Методическое пособие / под ред. Волосовец Т. В., Кутеповой Е.Н. - Москва: Мозаика-синтез, 2011. - 155 с.
3. Леонгард Э.И., Самсонова Е.Г., Иванова Л.И. Нормализация условий воспитания обучения детей с ограниченными возможностями здоровья в условиях инклюзивного образования: Методическое пособие. - Москва: МГППУ, 2011. - 280с.- (Инклюзивное образование ; выпуск 7).
4. Баряева Л.Б., Гаврилушкина О.П, Зарин А., Соколова Н.Д. Программа воспитания и обучения дошкольников с интеллектуальной недостаточностью. - 3-е изд. перераб. и доп.- СПб.: КАРО, 2009. -272 с.
5. Баряева Л.Б., Гаврилушкина О.П. Игры-занятия с природным и рукотворным материалом. СПб, СОЮЗ, 2005,103с.
6. Гаврилушкина О.П., Головчиц Л.А. Психолого-педагогические основы коррекционных программ в дошкольном образовании// "Дефектология", No4, 2008, с.3-10
6. Гаврилушкина О.П. Ребенок отстает в развитии? Семейная школа.-М.: Изд-во ДРОФА, 2010. - 207с.
7. Гаврилушкина О.П. "Проблемы коммуникативного поведения дошкольников". Ж "Ребенок в детском саду" No1,2003 с.19-25.
8. Селигман М., Дарлинг Р. Обычные семьи, особые дети. Системный подход к помощи детям с нарушениями развития. - М.: Теревинф, 2007. - 368 с.
9. Служба раннего вмешательства: Методические рекомендации для практической работы с детьми в службе ранней помощи/ Л.В. Блохина, С.В. Калинина, Н.И. Морозова, Л.В. Самарина, Т.И. Сивухина, И.И.Торопова. - М.: Национальный фонд защиты детей от жестокого обращения, 2007.- 200с
10. Смирнова Е.О., Абдулаева Е.А., Рябкова И.А.. Методика экспертизы предметно-развивающей среды ДООУ//Современное дошкольное образование.No6, 2008г.
11. Михальчи Е.В. Инклюзивное образование: учеб. и практикум для вузов/Е.В.Михальчук.-М.:Юрайт, 2020.-177 с.- (Высшее образование).